

τὴν ταύτης κατάληψιν, κτλ. . . καὶ γίνονται μοι ἀπ' ἀκριβῆς αἱ κινήσεις αἶθε πάσαι, ἐξ' ἧν αὐτὸς βέλωμαί, διὸ καὶ ταύτας αὐτὸν ἐμὲ ἐκτελεῖν πεπίστευκάτε καὶ πέπεισμα.

§ 251. Τὸν αὐτὸν δὲ πρὸς τρόπον, καὶ τῶν ἐκτὸς σωμάτων τοῖς νεύροις ἐπενεργούντων, τῶν ἐντεῦθεν ἀναφωμένων προσλήψεων τὸ Θεῖον παρ' αἰτίον τῆ χειρὸς τῆς σφαίρας προσαρμοζομένης, ἐκ αὐτῆς ταύτης αἰθάνομαι, ἀλλ' ὁ Θεὸς τῆς ἐπαφῆς τὴν πρόσληψιν ἐς παρεχόμενος. Ὁ μὲν αἶψα τῷ τυμπάνῳ τῷ ὡτίῳ προσβάλλει, αὐτὸς δὲ τὸν ἦχον προσλαμβάνω, ἀλλ' ἐκ ἀπὸ τῆς τῷ αἴθερος προσβολῆς κυρίως τὸ αἰθῆμα. ἐδὲ μὲν ἔν ἀπὸ τῆς παρασυμβαινέσης ταύτης ἐν τῷ νεύρῳ κινήσεως. Θεὸς δὲ ἐστὶν ὁ τῆ ψυχῆ ἀμέσως τὴν τοιαύτην πρόσληψιν ἐνίει.

§ 252. Τὴν δὲ δὴ ἀμεσον ταύτην τῷ Θεῷ ἐνέργειαν, ἐπεκτείνεσι καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν κίνησιν κοινωνίας, ἥνικα σῶμα, προσβάλλει ἐτέρῳ σώματι.

§ 253. Τῶν τῆς ἐπιρροῆς τὸ σύστημα ἐκσυριττόντων, πολλοὶ εἰσὶν, οἱ καὶ τῶν δεινότερον ἐκσυρικτέον εἶναι ἠγόμενοι μηδὲ γὰρ τῆ τῷ Θεῷ σοφίας συνάδον εἶναι φασὶν, ἐνδελεχῶς τὸν Θεὸν ἐνεργούντα ἔτω παριστῶν. Οὐδ' ἄλλοι φιλόσοφον εἶναι προσιδέασιν, ἐπὶ τὴν τῷ Θεῷ συνδρομὴν διηνεκῶς ἀνατρέχειν, δέοντι τῶν φαινομένων ἰδίᾳ διερμηνεύσασθαι ἐφ' οἷς, καὶ τὸν

ψυχῆς καὶ σώματος σύνδεσμον κατὰ τὴν τοιαύτην δόξαν, θαυμάσιόν τι διατελεῖν ἀδιάλειπτον

§ 234. Προσθέασιν ἔτι, ὡς κατὰ τὴν ἀνθρώπων ἔτω βέλῃσιν, διηλεκῶς ἢ τῶν πραγμάτων διαταραχθήσεται τάξις, τῇ γενέσει αἰεὶ καινοτέρων κινήματων, καὶ τοι τῷ Δημιουργῷ εἰς τῷτο μεσιτεύοντος.

§ 235. Αἱ μὲν ἔν ἀπορίᾳ αὐται, ἐπὶ τὸ τρίτον ἡγάγον τῶν συζημάτων, τὸ κατὰ τὴν προδιατεταγμένην ἁρμονίαν λεγόμενον.

§ 236. Κατὰ τῷτο δὴ, ἡ ψυχὴ καθ' ἑαυτὴν δύναμιν ἔχει, τῷ οποῖαςδήποτε προσλήψεις παράγει, ἐδέντε ἦττον καὶ αὐτὰς τὰς κατ' αἰθήσιν οὕτως ὡσε τὴν κατάσασιν, ἐν ἣ ἡ ψυχὴ, καθ' ὁποῖονἔν ἀκαρῆς, ἔχει, ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀμέσως προηγησόμενον ἔπεσθαι καὶ τῷτο δὲ κατὰ θεσμῶς τινὰς τεταγμένους, ἔκκεν μὲν φυτικῆς δήπε, ἀλλ' οἷοι δήπε τῇ νοεραῖ φύσει εἰσὶ προσήκοντες.

§ 237. Διὰ δὲ ταύτην τὴν περιῆσαν δύναμιν, πνευματικὸν οἷον αὐτόματον (τρετέσι μηχανήμα) ὁ Λεῖβνίτις τὴν ψυχὴν ἀπεκάλεσεν ὅπερ ὀρθῶς νοέμενον, ἡ παρὰ τε τῷ Λεῖβνιτίσιν αὐτῷ, καὶ τῶν ἐκείνους ὀπαδῶν ἀναπτύσσεται, ἔτε τὸ τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων ἐλεύθερον ἀναεραῖ, ἔτε τὸ εἰδεχόμενον.

§ 258. Καὶ ἐδεμία ἄρα ἐναπαιτεῖται ἕξωθεν ἐνέργεια ἐπακτὴ, ὡσεὶ τῆ ψυχῆ, τὰ ἅττα τύχοι αἰδημάτα, εἴτεν προσλήματα ἐνεργηθῆναι. Φῶς καθορᾶ, ἤχος ἀκέω, ἡ ψυχὴ ἐστὶν ἢ τὰς τοιαύτας προσλήψεις ἀπογεννώσασα Τετλάχιτον γέν, ἐν τῆ ψυχῆ εἰσὶ τὸ τήνικαῦτα, ἐκ τῆς ἐμφύτης τῆς ψυχῆς συζάσεως.

§ 259. Τὸ δὲ ἀνθρώπινον σῶμα, μηχανήματι ἐστὶν ὑπὸ Θεῶ τεχνιτευθὲν, ὡσεὶ καθ' αὐτὸ κινούμενον, τῆς τε κατὰ τινὰς κινήσεων δεσμὸς τεταγμένους, πάντα παρέχεσθαι, ὅσα ἐν τῷ σώματι παντός ἀνθρώπου παρατηρεῖται γινόμενα.

§ 240. Ὅποτε γὰρ ἄνθρωποι, κατασκευάζειν δύναται τινὰ μηχανήματα, ἐστὶν ἅς τῶν ἀνθρώπινων ἀπομιμήμενα πράξεων, καὶ τὸν Θεὸν εἰκός, κατασκευάσασα ἄριστα δυναθῆναι τοιοῦτον οἷον μηχανήμα, ὃ ἂν μηχανικῶς ἅπαντα ἐκπεραίνοι τὰ τῶ ἀνθρώπου, διὰ βίβ, καὶ ἐν ᾧ πάντα συμβαίνοι, ὅσα τῷ ἀνθρώπινῳ ἐγχωρεῖ σώματι. Τῆτο μὲν ἔν καὶ πάνυ διατείνονται οἱ τῆς δόξης ταύτης προσάται, ἐπεὶ καὶ ὁ τῶν κινήσεων ἀριθμὸς ἐστὶν ἄπειρος.

§ 241. Ἐννόει μοι ἤδη ψυχὴν τε καὶ σῶμα, ἕτως ἀλλήλοις συμφώνως βαίνοντα, ὡς τὰ ἐν τῆτω κινήματα, ταῖς ἐν ἐκείνῃ προσλήψεσι τε καὶ προθέσεσιν ἀντισοιχεῖν, καὶ τὸ πᾶν ἕξεις τῶ ἀπορρήτε τῆς συζυγίας ψυχῆς τε καὶ σώματος. Τὴν ἔν συμφωνίαν ταύτην καὶ σύμπνοαν ἀρμονίαν προδιατεταγμένην κατονομάζεσθαι.

§ 242. Οὕτως ὁ Θεὸς ταῦτα διέθετο, ὡς ἔχειν δὴ ψυχὴν ἐκάστην τὸ σῶμα τὸ ἐαυτῆς, ἐν ᾧ αἱ κινήσεις, ταῖς ἐν αὐτῇ ἐκείνη συμβαίνουσιν μεταβολαῖς συμφῶνως βαίναςιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

Τῶν διαφόρων δοξασμάτων, τῶν περὶ τῆς μεταξύ ψυχῆς τε καὶ σώματος συνδέσμου, παράθεσις.

§ 243. Τὰς περὶ τῆς μεταξύ ψυχῆς τε καὶ σώματος συνδέσμου, διὰ βραχέων ὑφηγησάμενος δόξας, τί δήποτε περὶ αὐτῶν ἐμοὶ παρίσταται λέγειν ἤδη ἐρῶ, ἐκεῖνο μόνον περὶ αὐτῆς τῆς ζητημένης ἡδέως προομολογήσας, ὅτι πολλῇ μοι δοκεῖ τῇ ἀσαφείᾳ συνειλιμένον, καὶ πάνυ δυσδιάλυτον.

§ 244. Πρὸ γὰρ πάντων συνοραῶν ἔχαις τε εἰμί, τῷ τρόπῳ ἢ ψυχὴ ἐπενεργεῖν ἂν ἔχοι τῷ σώματι· πρὸς δὲ τῷ ἐδ' ἐκεῖνο συνίημι, πῶς τῇ τῆς νεύου κινήσει τὰ τῆς προσλήψεως ἐπεταί· ἐμὴν ἀλλ' ἐδ' ἔτω τέταν ἐχόντων, ἐξ αὐτῶν ἐπάγεσθαι μοι δοκεῖ, τὸ πᾶσαν δήποτε ἐπιέρροην ἐν τέτοις δεῖν ἀπεβάλλεσθαι.

§ 245. Τὰ τῷ ἐσιαῶν πόρρω ἐλήλαται τῆς καθ' ἡμᾶς γνώσεως, ἐφ' οἷς καὶ τὴν τῆς ψυχῆς

φύσιν ἡμᾶς λανθάνουσιν εἶδόμεν. ἴσμεν εἶναι
ἐκ οὐδ' ὅτι ταύτην, τὸ ἰδέασ ἔχον τινὰς, ἢ
ταύτας παραβάλλειν, κτλ. ἀγνοοῦμεν δὲ τὶ τὸ
ὑποκείμενον ἦν, ἃ τὰ τοιαῦτα πάθη ἐστὶ προ-
σῆκοντα.

§ 246. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ περὶ τῆς σώματος
λέγμεν ἐκτεταμένον εἶναι, ἀδιαχώρητον ἐστὶ,
κτλ., ἀλλ' ὁποῖον τὸ ἅ ταῦτα τὰ ἴδια πρό-
σφιν; ἐδεμία ἡμῖν ἠνέωκται εἶδος, δι' ἧς ἂν
ταύτης ἐφικέσθαι τῆς γνώσεως δυνηθῆμεν.

§ 247. Ἐντεῦθεν συναγόμεν, πολλὰ ἡμᾶς
τῶν παθῶν διαλανθάνειν τῶν ἀνηκόντων ψυ-
χῇ καὶ σώματι.

§ 248. Ἐξ ἀναντιρρήτου δήλον ἡμῖν ἀπο-
δείξεως, ὡς εἶδ' ἢ ψυχὴ εἰς τὸ σῶμα, εἶδ'
εἰς ἐκείνην τῆτο ἀνάπαλι, ἄσπερ σῶμα εἰς
σῶμα ἕτερον ἐνεργεῖ. (245 κζ.) Ἄλλ' ἠκιστὸ
μοι δοκεῖ, συμπεραίνειν ἐντεῦθεν ἐξεῖναι, πᾶ-
σαν τὴν πρὸς ἀλληλα τέτων ἐπιρροὴν εἶναι ἀδύ-
νατον.

§ 249. Διὰ κινήσεως σῶμα εἰς σῶμα ἕτε-
ρον ἐκ ἐνεργείας αἰεὶ ἐνστάσεως, ἀλλὰ μὴ εἰ δύν-
ναιτό τις ἐνεργεῖα διαφέρειν, εἴσια διαφερέσει
προσανήκειν, καὶ ἰδέαν αὐτῶν μὴ φέρομεν,
ἔτω δὲ, ὡς τὴν ἀναφορὰν ἐν τέτοις, τὴν με-
ταξὺ τῆς αἰτίας ἢ τῆς αἰτιατῆς διασώζεσθαι;
ἐφ' ἔτως ἀσαφῆς τῆς πράγματος, τὸ δοκεῖν
ἀποφῆσθαι ὠρισμένως ἐκ ἂν τολμήσῃμι. Ἐξ-
γον ἢ περὶ τὰ τῆς ἐπιρροῆς ἀπαναίεσθαι, ἀκρί-

βῶς ἀναλογιζομένοις, ὅπως καὶ τοῖς ἐλαχίστοις ὦν ἡ ψυχὴ προσλαμβάνει, ἢ πρὸς τὰ τῆ σώματος κινήματα, ἐμφαίνεται χέσις, ὅπως τε αἱ ἐν τῷ προσβολῇ, τοῖς ἐκείνης διορισμοῖς συμφώνως προβαίνουσι; λέγω δὲ ταῦτα ἐκείνοις δηλονότι τὸν νῦν προσέχων, οἷς ἰατρῶν παῖδες, καὶ ἀνατόμων, περὶ τέτων ἡμῶς ἐκδιδάσκουσι.

§ 250. Οὐδὲν ἔν περὶ τῆς πρώτης ἀποφαινομαί δοξης, ἢ ὅτι, ἔγω μοι δοκεῖ προφανῶς ἀποδειχθῆαι περιπίπτειν αὐτὴν εἰς ἀδύνατα.

§ 251. Ἄλλ' ἐπὶ τὴν παράθεσιν τῶν τριῶν δοξαστιῶν πρὸς ἀλλήλας, μεταβατέον.

Ἄπ' αἰῶνος προθέμενος ὁ Θεός, τῇ διαδοχῇ τῶν πραγμάτων, ἧς μέρος καθ' ἑκάστην ὁρῶμεν, δεῖναι τὴν ὑπαρξιν, ἐν ἀπλῇ μιᾷ προσβολῇ, τῇ προαιωνίῳ αὐτῷ γνάσει τὸ σύμπαν τῆς ταιαύτης διαδοχῆς προσυνείληφε, τὸν αὐτὸν δὴπερ τρόπον συιδῶν, ἄτε ἅμα, καὶ ἄπερ ἐκ διαδοχῆς εἶναι ἔμελλεν. Ἐθελήσαντος δὲ τῷ Θεῷ, τὴν διαδοχὴν ταύτην εἶναι, αὐτὴ ἐστὶ. Ἡ δὲ τῷ Θεῷ βελή, ἢ μὴ μόνον τὰ κατὰ γένος ἀφορῶσα, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν καθ' ἑκάστα πάντων διήκισσα, καὶ μηδὲ τὰ ἐλάχιστα παρορῶσα, μεταβολῆς οὐκ εἶναι καὶ ἀλλοιώσεως κρείττωι ἔσσει, τροπὴν εἰδέποτε εἶθ' ὑπέστη, εἶθ' ἂν ὑποσαίη. Ἄλλ' ἐκ τῆς ἀτρέπτου βελῆς αὐτῷ ἢ τροπὴ τῶν ὄντων ἐξήρτηται. Ἡ γὰρ τῷ Θεῷ ἐνεργεῖα καθ' ἣν τι γίνεται, τῆς εἰρημένης αὐτῷ βελῆς ἠκιστα διαίρεται.

§ 252. Διὸ δὴ καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν θαυμασιῶν, δι' ὧν ἢ τῶν ὄντων ἔοικεν ἐκταράσσεσθαι τάξις, ἔκαινή τις ὄλως, ὡςγε πρὸς αὐτὸν μεσιτεύει ἐνέργεια, τῷ Θεῷ ὡς ἀπ' αἰῶνος ἤδη προδιαταξαμένῃ, τὴν τοιαύτην ταραχὴν τῆς τῶν ὄντων τάξεως.

§ 253. Μοιραϊκὴ τις ἦντε, καὶ ἔσι, καὶ αἰεὶ ἔσαι, ἢ ἐνέργεια τῆς τῷ Θεῷ βεβλήσεως, ἢ πάντατε καὶ ἕκαστα ἀφορῶσα, τὰτ' ἔοντα, τὰτ' ἐσσόμενα, πρὸτ' ἔοντα. Σύμπαντα τῷ Θεῷ ἀτρέπτως, καὶ ἀπαράλλακτως παρόντα ἔσι.

§ 254. Ὁρῶμεν ἕκαστα, κατὰ κανόνα καὶ τάξιν ἀλλήλα διαδεχόμενα, ἔτω δηλαδὴ, ὡς συνάφειάν τινα καὶ ἀλληλεσχίαν ἐν αὐτοῖς κρατεῖν, ἄλλα ἄλλῳ ἐφεπομένῃ τῷτο τῇ σοφίᾳ σύμφωνον εἶναι ὁ πανθενῆς ἔκρινε.

§ 255. Ἀλλὰ παρὰ τῷ Θεῷ εἰσὶν αἱ ιδέαι ἀπασῶν τῶν δυνατῶν διαδοχῶν, τετέσι τῶν ὑπ' ἀλλήλων μηδαμῶς ἀναιρεμένων. Πᾶσαι αἱ τοιαίδε διαδοχαὶ αὐτῷ παρεῖσαι εἰσὶν. Ὡς εἶγε καὶ διαδοχὴν τινὰ πραγμάτων παραγωγὴν αὐτῷ δόξειε, καὶ ἦν ἐδεμία συμπλοκὴ ἐγχωροῖη, ἐδὲ συνάφεια, καὶ τῷτ' ἂν αὐτὸς δυναθεῖη, ὁ παντα δυνάμενος, καὶ μόνῃ ἂν αὐτῷ ἢ ἀπλευσάτῃ νεῦσις, τῷτο ἐποίησεν.

§ 256. Ὑπολαβέτω δὲ μηδεὶς, ὡς εἶγε τὸ ἐφεξῆς ἐκ τῷ πρὸ αὐτῷ μὴ ἐξήρητο, ἐδέησεν ἂν εἰς τὸ εἶναι τὰ ἔτως ἀλλήλων ἀπὸλελυμένα, πολλῶν τε, καὶ διαφορῶν, καὶ ἐπ'

διαδοχῆς προϊόντων ἐνεργημάτων παρὰ τῷ Θεῷ, οἷς ἂν καθ' ἕκαστα χρόνα σημεῖα παράγοιτο ὡς τὴν τῆς διαδοχῆς ἰδέαν. Φέρων ὀλοχερῶς, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἐλάχισα προείληθε, καὶ τὸν τρόπον ἅπερ ἀλλήλα διαδέχεται, οἶδε καὶ εἶναι βεληθέντος αὐτὰ, πάντα ἕσα. Ἀπόχρη γὰρ εἰς τὸ αὐτὰ εἶναι, ἢ μοναδικῆτε καὶ ἀτρέπτως ἕχουσα ἐνεργεῖα τῆς βελήσεως αὐτῆ, ἢ διὰ πάντων, καὶ δι' ἐνὸς ἕκαστε διήκουσα.

§ 257. Οὐδὲν παρὰ τῷ Θεῷ διαφέρει, εἴπερ ὢν θάτερον ὑπάρξεως τυγχάνει μετὰ θάτερον, ἀλλήλοις συνεπιπλέκεται, ἢ μὴ. Πᾶν γὰρ ὃ ἂν αὐτὸς θέλοι, καὶ ὡς ἂν θέλοι, ἐκεῖνο, καίνεινως ἐστὶ.

§ 258. Ἡ μετ' ἀλληλεσχίας τῶν ὄντων διαδοχή, καὶ ἢ ἀνευ ἀλληλεσχίας, ἐπίσης, ὀλοχερῶς τε, καὶ ἅμα, καὶ ἀπαξιαπλῶς τῷ ὕπερτάτῳ ὄντι πάρεσι. Ταύτην, εἰ ἐκείνων τιθέμενος, εἰ παρηλααγμένην, εἶδὲ διαφέρουσάν τινεα προβάλλεσθαι τὴν ἐνεργεῖαν, ἀλλὰ βέλεται μὲν αὐτὸς τὴν διαδοχὴν τῶν πραγμάτων, ταῦτα δὲ ἐκ διαδοχῆς τὸ εἶναι κομίζεται.

§ 259. Καὶ ἔτι δὲ ἢ ἐκείνως τῶν πραγμάτων τὸ εἶναι ποριζομένων, ἢ τοιαύτε βέλησις ἐφ' ἕκαστα ἐφαπλᾶται, ἅττα βέλεται, ἵνα ἢ ἐν τεταγμένῳ ὀποιοδήποτεν σημείῳ τῆς διαδοχῆς.

§ 260. Ταῦτα δὴ πάντα ἀμέσως ἐπιφέρεται ἐκ τῆς ἐν τῷ Θεῷ ἀτρέπτως. Τὸ δ' ἀτρέπτον τῆς ἀνθυπαρξίας ἐστὶν ἀδιάζευκτον (99).

§ 261. Οὐ χρεὶν περὶ τῶν τῷ Θεῷ ποιημάτων κρίνειν, καθάπερ περὶ τῶν μηχανημάτων κρίνομεν, ἃ τεκταίνονται ἄνθρωποι.

§ 262. Τῷ μηχανήματι κατασκευάσαντος τεχνίτης, οἷον τῆς αὐτῆς χειρὸς διηκενῶς δεῖσθαι, τῆς ἑνὸς ἑκάστων τῶν τροχῶν ἰδίᾳ κινήσεως, ἀσυγκρίτως ἂν ἀνώτερος τάττατο εἴτις διὰ βάρους, ἢ ἐλατηρίῳ τὴν αὐτὴν διατεχνιτεύσοιτο κίνησιν εἰς ἀρμονίαν ἑκάστων τῶν τροχῶν συμβιβάσας τε καὶ συναρμολογούμενος, ὥστε θάτερον ὑπὸ θατέρου τὸ εἰς κίνησιν ἐνδόσιμον ἐπιδέχεσθαι.

§ 263. Τὸ μὲντοι ἔγωγε περὶ τῷ Θεῷ διανοεῖσθαι φρεσὶν. Πρὸς γὰρ τὴν τῶν ὄντων σύστασιν, ὥστε ἡμᾶς περὶ τῆς τῷ Θεῷ σοφίας δυνατὸν κρίνειν, διαφέρει πάντως ἕδεν, εἴτετοι ὁ τῶν ὄντων Δημιουργός τε καὶ Πρῦτανις, ἀμέσως ἑκάστα τυγχάνει διακυβερνῶν, ἢ καὶ διὰ τῶν δευτέρων αἰτίων τὰ πάντα διεκπεραίνων. Ὀπώτερον γὰρ ἄντις θείῃ, οἱ αὐτοὶ ἂν τῶν πραγμάτων ὄροι διασώζονται καὶ θεσμοὶ, ἢ αὐτῆ τε τάξις κρατοῖη.

§ 264. Εἰ τοῖς δημιουργήμασι τὴν δύναμιν τῷ ἐνεργεῖν ὁ Θεὸς ἐνήκε, τούτοις, εἰ διὰ μέσων αὐτὸς ἐνεργεῖν τῶν δευτέρων αἰτίων προείλετο, δῆλον ὅτι τούτο ἀπλυσάτω νεύματι τῆς ἑαυτῷ θελήσεως ἐκτελεῖ. Τὸ δὲ νεῦμα τούδε ἐν εἰδει ἐπὶ πάντων ἐφαπλάσσει τῶν ἐνεργημάτων τῶν δευτέρων αἰτίων, ὥς ἐξ αὐτῷ ταῦτα, ἐφ' οἷα ἔστιν ἐνεργείας ἔχειν τὸ ἰκανὸν εἰς πόησιν καὶ

δραστήριον. Ἐνθεντοι καὶ πρὸς ἡμᾶς τόγε ται-
 ἔτον ἠκιστα διαφέρει. Ὡσαύτως γὰρ καὶ περὶ
 τῶν δημιουργημάτων αὐτῶν, καὶ περὶ τῆς τῷ
 Θεῷ σοφίας ἐν τῇ κτιστῇ φύσει, κρίναντε καὶ
 διανοεῖσθαι ὀφείλομεν· εἴτε τῆς θείας θελήσεως
 ἐπὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν συμβαινόντων, περὶ τὸ δρα-
 στήριο τῶν δευτέρων ἐνεργήσεως αἰτίων, εἴτε καὶ
 περὶ αὐτὰ ταῦτα τὰ διὰ τέτων ἐκπελεῖσθαι
 φαινόμενα ἀποτελέσματα.

§ 265. Τὰ κατὰ γένος ἡμῶν ἤδη παρατε-
 τηρημένα, εἰ μόνον τοῖς νόμοις ἔχοι ἂν προ-
 σεφαιροθῆναι τῆς φύσεως, ἀλλὰ καὶ τοῖς θεο-
 μοῖς, οἷς αἱ τῶν σωμάτων ἐνεργεῖαι ἐπὶ τῆν
 ψυχὴν μεταβαίνουσιν ἐδὲν ἥττον καὶ τοῖς τῶν
 κατὰ τὴν ψυχὴν νοημάτων, δι' ὧν ἡ κίνησις
 κοινωνεῖται τῷ σώματι.

§ 266. Ἐπιφέρομεν ἔν εκ τέττε, μὴ πάνυ
 εὐλόγως τοῖς τῶν ἐξ ἀφορμῆς καλεσμένων αἰτίων
 προσάταις προσερίβεσθαι, τὸ μὴ προσήκοντα τῇ
 τῷ Θεῷ σοφίᾳ εἰσαγαγεῖν αὐτὸς διζάσματα.

§ 267. Ἐπειδὴ γὰρ καὶ κατὰ τόδε τέτων
 τὸ σύστημα, νόμοις τισὶ καὶ ὅροις ἐδὲν ἥττον
 ἀμεταθέτοις τὸ τῶν ὅλων διεξάγεται πλήρω-
 μα, τὰ περὶ τῶν διηνεκῶς τε καὶ ἀδιαλείπτως
 ταύτη γε τελεῖσθαι δοκέντων θαυμασίων, φρε-
 σθε καταρρέει.

§ 268. Τέτοις τὸν νῦν προσέχοντα, εἰδὲς
 με λόγος ἀνατρέχειν ἐνάγει πρὸς τὴν ἀρμο-
 νίαν τὴν προδιατεταγμένην καὶ γὰρ ἡγάμα

μὲν τῷ ἐπιγενομένῳ ἀνδρὶ τὸ εὐφυὲς ἢ ἀγχι-
 νεν, ἀλλὰ ἔτι πάνυ τι τερῶς μοι κατανοεῖν δο-
 κῶ τὸ ἐπαγόμενον ἐπιφέρειν (202), μὴ ἔτω
 προσῆκον τῇ τῷ Θεῷ ὑπάρχειν σοφία τὸ κα-
 τὰ τὴν ἐπιστάσιν ἀκῶν σύστημα ὡς τῷ γε θε-
 μελίς τῷδε κατηρητότος, τὸ προδιατεταγ-
 μένον τῆς ἀρμονίας, ἔδεν πλέον, ἢ ψιλή τις
 ὑπολείπεται εἶναι ὑπόθεσις.

§ 269. Καί τὰ λοιπὰ δὲ δύο συστήματα
 ἐξίσθ τὸ πρῶτον διερμηνεύουσιν· ἐφ' ὅσον τε τὸ
 τῷ πρώτῳ ἀδύνατον, λόγοις ἐδραίοις ἐκ ἀπο-
 δείκνυται, χαλεπὸν τὸ αἰρετέον ἐν αὐτοῖς διο-
 ρίσκωται.

§ 270. Ἄλλ' ἔστι δῆτι τὸ ἀμφοτέρως ἐκεί-
 νας πιέζον τὰς δόξας, ἔτι ἀνωτέρω ὑπεμνήθημεν
 (226. 234). Τῷτο δὲ τὰ ἐλεύθερα ἐστὶ τῶν
 αἰθρωπίνων κινήματων, δι' ὧν ὁ νόμος ἔοικε
 διαταράττεσθαι, καθ' ὃν ἀλλήλας ἀπασσά αἰ-
 τῶν σωμάτων κινήσεις ἀντιστοιχῶσαι συμπνέουσι.

§ 271. Οἷον δὲ φασὶ, τὸ τῆς βαρύτητος
 κέντρον τῶν σωμάτων ἀπάντων ἅμα ληφθέν-
 των, ἐπὶ τῷ πλανητικῷ συντίγματος, μηδα-
 μῶς τρέπεσθαι, οἷα δῆποτ' ἂν γένωνται αἰ τῶν
 σωμάτων ἀμοιβαῖα ἐνέργεια. Ἀλλὰ γὰρ τὸν
 ὅρον τοῖδε διαταράττεσθαι, ἐπειδάν τις καινο-
 τέρα κινήσεις ἔχῃ ὑπὸ φυσικῆς αἰτίας, ὑπὸ δὲ
 θελήσεως νοητικῆς ἠρημένη παράγεται.

§ 272. Ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ἐνστάσεως συγ-
 χωρῶ, πῶθεν δὲ δῆλον, τὸν Θεὸν μὴ βελη-

θῆναι, τὸν τοιόνδε ἔρον διαταράττεσθαι; Ἀπαν-
τῶσιν, ὡς ἐντεῦθεν συμβαίνοι ἂν τὸν κόσμον
εἶναι ἀτελέσσερον. Ἄλλ' αὖθις πυνθάνομαι, ὅθεν
τῆτι δῆλον;

§ 273. Τὸ μὲν ὑπὸ τῶν σωμάτων, τῶν κα-
τὰ τὰς θεσμὸς τῆς φύσεως κινεμένων, τὰς
φυσικὰς τὰςδε νόμους ἀπαρατρέπτως τηρεῖσθαι,
ὁμολογῶμεν, τῆτο γὰρ συμβαῖνον, ἐκ ἂν ὁ
σκοπὸς ἐπληρῆτο, πρὸς ὃν τὰςδε τὰς νόμους
ἀφορῶν, ἄλλοις ἡμῖν ἐστὶ συμφανές. Αἱ δὲ περὶ
ἂν ὁ λόγος τροπαί, ἐ τοιαῦται εἰσὶ, ἢ παρὰ
τῆτο, τὰ ἐξ αὐτῶν τελέμενα μόλις πρὸ αἰσθη-
τὸν τινὰ μεταβολῆς λόγον παρέχεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Περὶ Ἀρχῆς τῶν Ἰδεῶν.

§ 274. Λειπόμενον ἔτι περὶ τῆς ψυχῆς ζη-
τῆσαι, ὅθεν αὐτῇ αἱ ἰδέαι προσγίνονται.

§ 275. Ἀυτίκα ἐν ἐκ ἀδήλων τὸν Δημι-
εργὸν τῶν πάντων, δυνάμει νοητικῆς τῆ ψυ-
χῆ μεταδῆναι. Εἰ δὲ τῆτο, πρὸς τὸν Θεὸν αὐ-
τὸν, ἢ τὴν τῶν ἰδεῶν ἀρχὴν χρῆσαι ἀνάγειν,
τίς ἐνδοιάσει;

§ 276. Ἀλλὰ ζητῶμεν τῷ τρόπῳ ἢ ψυχὴ
πορίζεται τὰς ἰδέας, τῆτέσι διὰ τίνων ποτὲ
μέσων ὁ Δημιεργὸς τῆ ψυχῆ τὰς ἰδέας ἐνίησι;

§ 277. Τρεῖς ἔν τάξει ἰδεῶν οἶδαμεν καὶ πρώτη μὲν, ἐσὶ τῶν ἅττα ἢ ψυχὴ ἐν ἑαυτῇ προσλαμβάνει.

Δευτέρα δὲ τῶν, ἃς περιζόμεθα, τὰς ἄλλας ἰδέας ἀλλήλαις παραβάλλοντες κρίνοντας δηλονότι, καὶ συλλογιζόμενοι.

Τρίτη τελευταῖον τῶν ὑπὲρ ἀριθμὸν κατ' αἰθήσιν προσλαμβανομένων, ὧν αἱ πλεῖστα τὰ ἔκτος ἡμῶν περιζάνουσι.

§ 278. Πολλοὶ δὲ τὴν ἣν περ ἔχομεν τῆ Θεῶ ἰδέαν, πρὸς εἰδὲν τῶν ἡριθμένων εἰδῶν ἀξιῶσιν αἰάγειν· ἀλλὰ περὶ τῆς μικρὸν κατωτέρω (284. 286).

§ 279. Περί ὧν ἐν ἑαυτῇ ἢ ψυχῇ ἰδεῖται, εἰδὲν δυσχερὲς ἡμῖν ἀπαντᾷ.

Νόησις ἐκ ἂν γένοιτο, εἰμὴ μετὰ τῶν κατὰ φύσιν αὐτῆς ἀχωρίστων (8). Εἰ γὰρ νοεῖ, κατ' αὐτὸ τῆτο καὶ ἀμέσως τὸ νοεῖν προσλαμβάνει τὸν τρόπον τὸν τῆς ὑπάρξεως (106), εἰδείται καὶ ὁ τῆ εἶναι τρόπος, αὐτῆς ἐσὶ τῆς ἰδέας παρὰίτιος. Καὶ ἐκ ἄρα ἐπὶ τῶν τῆς ἡδονῆς φέρει, ἢ τῆς ἀνίας προσλήψεων, αἰτίαν ἄλλην ἡμῖν ζητητέον, παρὰ τὸν ἅπερ ἢ ψυχῇ διάκειται τρόπον, ἔ ἢ ἀμέσως γινομένη πρόσληψις, τῆς νοήσεως ὑπάρχει ἀδιαχώριστος.

§ 280. Τὰς δὲ ἰδέας, ἃς διὰ παραθέσεως ἄλλων ἰδεῶν περιζόμεθα, οἷον κρίνοντας, ἢ διανοούμενοι· εὐδηλον μὴδ' αὐτὰς αἰτίαν ἄλλην εἰδένα, παρὰ τὰς ἰδέας ἐκεῖνας, αἱ παραβάλλουσι.

λουται. Ἡ γὰρ ψυχὴ πρὸς ἐκείναις ἔχουσα, τὴν αὐτῶν τέτων παραθέσειν καθορᾶ, ἢ ἅμα τῆς παραθέσεως ταύτης τὴν ἰδέαν πορίζεται.

§ 281. Λείπεται τις ἀπορία μόνον, περὶ ἧς διὰ τῶν αἰδησέων κομιζόμεθα. Περὶ ταύτας δὲ σημειώτεον, ὡς ἐκ αὐτὰ τὰ πράγματα τυγχάνει τὰ τῆ ψυχῆ τὴν ἰδέαν ἐμβάλλοντα. Ἐκεῖνα γὰρ κινήσιν τινα μόνον ἐναποτίκτει τοῖς νεύροις, ἢ δὲ κινήσις ἑδὲν ἔχει κοινὸν ἕτε αὐτῶ τῶ πράγματι, ἕτε τῆ ἰδέα αὐτῆ τῆ κατὰ τὴν ψυχὴν ἐνεργημένη· ἀλλ' ἑδὲ μεταξύ τῆς τῆ νεύρου ἀλλοιωσεως ἢ τῆς δι' αὐτῆ ἐμποιεμένης ἰδέας ἀναφορὰν τινα συνιδεῖν δύναμεθα. Καὶ ἑδὲν ἄρα διασαφῆσιν οἱ φάσκοντες τὴν τῆ νεύρου κίνησιν, τὸ τῆς ἰδέας εἶναι παρὰίτιον.

§ 282. Ἀλλὰ ἢ τὸ τὴν ψυχὴν αὐτὴν τὰς τοιαύτας ἰδέας ἀποτελεῖν, ἑαυτῆ διὰ τέτων τὰ πράγματα ὧν τὴν γνῶσιν πορίζεται παριστάσαν, ἑδὲνὶ τρόπῳ ἑδὲ τῆτο λεπτόν· ἔ γὰρ ἂν εἴη χέσις ἕτω μεταξύ τῆς αἰτίας ἢ τῆ ἐξ αὐτῆς.

§ 283. Τὴν ἐκ πολλῶ ἤδη ἀποσυριχθεῖσαν δόξαν, περὶ τῶν ἀπὸ τῶν πραγμάτων προϊόντων εἰδῶν, καὶ τῆ ψυχῆ ἐντυπωμένων, ἐκτιθέναι τε καὶ ἀπελέγχειν πειρᾶσθαι περιττόν.

§ 284. Πολλὰ τὰς ἰδέας ἐμφύτας, ἅμα δηλαδὴ τῆ ψυχῆ δημιεργηθεῖση ἐνεισαχθεῖσας πρεσβεύσαι· ἢ μηδὲν μάλιστα περὶ τῆς τῆ Θεῆ